

GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN AN TOÀN VÀ BỀN VỮNG CHO THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM VIỆT NAM

● **VŨ THỊ BÍCH HẢO**

TÓM TẮT:

Năm 2023, các doanh nghiệp bảo hiểm đã phải đối diện với nhiều khó khăn, thách thức khi thị trường liên tục xuất hiện khủng hoảng, doanh thu phí khai thác mới giảm sâu. Bài viết phân tích kết quả hoạt động của thị trường bảo hiểm trong năm 2023 với các vấn đề nổi cộm như minh bạch thông tin, tư vấn gây hiểu lầm... khiến doanh thu của ngành sụt giảm ở mức cao. Bài viết cũng đồng thời đưa ra những giải pháp để thực hiện được các mục tiêu đã đặt ra trong năm 2024.

Từ khóa: doanh nghiệp, bảo hiểm, phi nhân thọ, nhân thọ, minh bạch thông tin.

1. Đặt vấn đề

Năm 2023, kinh tế vĩ mô toàn cầu và trong nước vẫn đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức. Những yếu tố không thuận lợi đó đã tác động tới nhiều ngành, lĩnh vực, và bảo hiểm cũng không ngoại lệ. Cùng với đó, thị trường bảo hiểm cho thấy rõ “lượng” đã tích đủ và cần phải thay đổi mạnh mẽ để chuyển đổi về “chất”. Một trong những vấn đề lớn nhất đó là minh bạch thông tin trên thị trường bảo hiểm nhân thọ. Theo đó, tình trạng tranh chấp khi xử lý bồi thường gây ảnh hưởng đến tâm lý người tham gia bảo hiểm cũng như cản trở sự phát triển của thị trường. Đó còn là những vụ việc tư vấn viên tư vấn sai, không rõ ràng cho khách hàng khiến doanh thu ngành Bảo hiểm sụt giảm.

Tuy nhiên, ngành Bảo hiểm đề ra mục tiêu 2024, dự kiến tổng doanh thu phí bảo hiểm của các doanh nghiệp bảo hiểm (DNBH) ước đạt 243.472 tỷ đồng,

tăng 7,19% so với cùng kỳ năm trước. Trong đó, doanh thu phí bảo hiểm lĩnh vực bảo hiểm phi nhân thọ ước đạt 79.687 tỷ đồng (tăng 12,0% so với cùng kỳ năm trước), lĩnh vực bảo hiểm nhân thọ ước đạt 163.785 tỷ đồng (tăng 5,0% so với cùng kỳ năm trước). Các doanh nghiệp bảo hiểm chi trả quyền lợi bảo hiểm: ước đạt 110.043 tỷ đồng, tăng 27,4% so với cùng kỳ năm trước, trong đó các doanh nghiệp bảo hiểm phi nhân thọ ước đạt 25.584 tỷ đồng, các DNBH nhân thọ ước đạt 84.459 tỷ đồng (Nghị định số 46/2023/NĐ-CP).

2. Thực trạng thị trường bảo hiểm Việt Nam năm 2023

Năm 2023 là một năm có nhiều biến động đối với hoạt động của thị trường bảo hiểm Việt Nam. Theo số liệu từ Cục Quản lý, giám sát bảo hiểm (Bộ Tài chính), tại thời điểm cuối năm 2023, thị trường bảo hiểm hiện có 81 doanh nghiệp kinh doanh bảo hiểm

(trong đó có 31 DNBH phi nhân thọ, 19 DNBH nhân thọ, 2 doanh nghiệp tái bảo hiểm và 29 doanh nghiệp môi giới bảo hiểm) và 1 chi nhánh DNBH phi nhân thọ nước ngoài. Doanh thu bảo hiểm trong năm 2023 đạt 227.000 tỷ đồng, giảm 8% so với năm 2022.

2.1. Khối bảo hiểm phi nhân thọ tiếp tục đà tăng trưởng

Theo Báo cáo từ Bộ Tài chính, doanh thu thị trường bảo hiểm phi nhân thọ ước đạt 71.064 tỷ đồng, tăng 3%, bồi thường bảo hiểm gốc ước đạt 23.906 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 33,6% (chưa bao gồm dự phòng bồi thường). Tổng số tiền bồi thường bảo hiểm gốc khoảng 23.906 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 33,6%,... Những nghiệp vụ bảo hiểm có tỷ lệ bồi thường bảo hiểm gốc cao là: bảo hiểm xe cơ giới (52,5%), bảo hiểm sức khỏe (34,6%), bảo hiểm tàu (35,7%). Trong số 32 doanh nghiệp bảo hiểm phi nhân thọ có 22 doanh nghiệp bảo hiểm và 01 chi nhánh doanh nghiệp bảo hiểm nước ngoài có tỷ lệ bồi thường bảo hiểm gốc thấp hơn tỷ lệ bồi thường bảo hiểm gốc chung của thị trường và 9 DNBH còn lại có tỷ lệ bồi thường bảo hiểm gốc cao hơn tỷ lệ bồi thường chung của thị trường.

Bảo hiểm sức khỏe doanh thu đạt 23.802 tỷ đồng, tăng 0,3% so với cùng kỳ, bồi thường 8.236 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 34,6%.

Bảo hiểm xe cơ giới doanh thu đạt 17.754 tỷ đồng, giảm 1,9% so với cùng kỳ, bồi thường 9.315 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 52,5%. Doanh thu bảo hiểm bảo hiểm bắt buộc trách nhiệm dân sự chủ xe cơ giới đạt 4.342 tỷ đồng, giảm 0,6% so với cùng kỳ, bồi thường 948 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 21,8%. Doanh thu bảo hiểm xe cơ giới tự nguyện đạt 13.412 tỷ đồng, giảm 2,4% so với cùng kỳ, bồi thường 8.366 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 62,4%.

Bảo hiểm tài sản thiệt hại doanh thu đạt 19.742 tỷ đồng, tăng 11,1 % so với cùng kỳ, bồi thường 3.838 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 19,4%. Trong đó, doanh thu bảo hiểm cháy nổ bắt buộc đạt 7.240 tỷ đồng, giảm 0,6% so với cùng kỳ, bồi thường 872 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 12,1%. Doanh thu bảo hiểm cháy nổ tự nguyện đạt 2.804 tỷ đồng, tăng 25,8% so với cùng kỳ, bồi thường 698 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 24,9%.

Bảo hiểm tàu (bao gồm bảo hiểm thân tàu, bảo hiểm trách nhiệm dân sự chủ tàu và bảo hiểm P&I)

doanh thu đạt 2.967 tỷ đồng, tăng trưởng 5,9%, bồi thường 1.059 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 35,7%.

Bảo hiểm hàng hóa vận chuyển doanh thu đạt 2.840 tỷ đồng, giảm 10,8% so với cùng kỳ, bồi thường 939 tỷ đồng, tỷ lệ bồi thường 33,1%.

Các nghiệp vụ bảo hiểm khác gồm bảo hiểm trách nhiệm đạt 1.795 tỷ đồng, tăng trưởng 25,2%; bảo hiểm hàng không 2.840 tỷ đồng, giảm 10,8%; bảo hiểm tín dụng và rủi ro tài chính 942 tỷ đồng, tăng 11,5%, bảo hiểm nông nghiệp đạt 42 tỷ đồng, tăng 0,7% so với cùng kỳ, bảo hiểm bảo lãnh 32 tỷ đồng, giảm 12,5% so với cùng kỳ.

2.2. Khối bảo hiểm nhân thọ gặp khủng hoảng khiến số lượng hợp đồng sụt giảm

Cũng theo báo cáo này, số lượng hợp đồng khai thác mới năm 2023 đạt 1.915.623 hợp đồng (sản phẩm chính), giảm 43,8% so với cùng kỳ năm ngoái. Trong đó: Sản phẩm bảo hiểm liên kết đầu tư chiếm tỷ trọng 60,7% giảm 41,4% so với cùng kỳ năm ngoái (trong đó, sản phẩm bảo hiểm liên kết chung chiếm tỷ trọng 47,3% giảm 26,8% so với cùng kỳ năm ngoái; Sản phẩm bảo hiểm liên kết đơn vị chiếm tỷ trọng 13,4% giảm 65,6% so với cùng kỳ năm ngoái); Sản phẩm bảo hiểm tử kỳ chiếm tỷ trọng 28,8% giảm 45,3% so với cùng kỳ năm ngoái; Sản phẩm bảo hiểm hỗn hợp chiếm tỷ trọng 2,1% tăng 47,7% so với cùng kỳ năm ngoái; Các sản phẩm bảo hiểm còn lại (sản phẩm bảo hiểm sức khỏe, sản phẩm bảo hiểm hưu trí, sản phẩm bảo hiểm trọn đời) chiếm tỷ trọng 8,3%, giảm 58,7% so với cùng kỳ năm ngoái.

Số lượng hợp đồng có hiệu lực cuối kỳ (sản phẩm chính) là 12.441.381 hợp đồng, giảm 10,6% so với cùng kỳ năm ngoái. Về cơ cấu số lượng hợp đồng theo sản phẩm, sản phẩm được ưa chuộng và chiếm tỷ trọng cao nhất gồm sản phẩm bảo hiểm liên kết chung (54,8%) và sản phẩm bảo hiểm hỗn hợp (24%).

Tổng doanh thu phí bảo hiểm khai thác mới toàn thị trường năm 2023 ước đạt 28.179 tỷ đồng giảm 44,5% so với cùng kỳ năm trước. Dẫn đầu về doanh thu phí bảo hiểm khai thác mới là Prudential với 5.068 tỷ đồng, Dai-ichi Life với 3.864 tỷ đồng, Bảo Việt Nhân thọ với 3.642 tỷ đồng, Manulife với 3.433 tỷ đồng và Sun Life với 2.006 tỷ đồng.

Tổng doanh thu phí bảo hiểm toàn thị trường ước đạt là 157.024 tỷ đồng, giảm 11,6% so với cùng kỳ năm trước. Trong đó, sản phẩm bảo hiểm liên kết chung chiếm tỷ trọng 54,8%; sản phẩm bảo hiểm hỗn hợp chiếm tỷ trọng 16,5%; sản phẩm bảo hiểm liên kết đơn vị chiếm tỷ trọng 15,5%; sản phẩm phụ chiếm tỷ trọng 11,9%. Các sản phẩm bảo hiểm còn lại (sản phẩm bảo hiểm trọn đời, sản phẩm bảo hiểm tử kỳ, sản phẩm bảo hiểm trả tiền định kỳ, sản phẩm bảo hiểm hưu trí, sản phẩm bảo hiểm sức khỏe, sản phẩm bảo hiểm sinh kỳ) chiếm tỷ trọng 1,4%.

Về chi trả quyền lợi bảo hiểm năm 2023 các doanh nghiệp bảo hiểm đã thực hiện chi trả ước đạt 57.070 tỷ đồng, tăng 35,7% với cùng kỳ năm trước.

Đặc biệt trong năm 2023, Hiệp hội Bảo hiểm Việt Nam đã phát hiện khoảng 3.100 trường hợp đại lý sai phạm, trong đó có lỗi tuyên truyền, quảng cáo sai về sản phẩm, dịch vụ của công ty bảo hiểm, nâng con số vi phạm trong giai đoạn 2020 - 2023 lên hơn 9.000 trường hợp. Và dù hiện chưa có số liệu thống kê chính thức về việc có bao nhiêu vụ tranh chấp giữa doanh nghiệp kinh doanh bảo hiểm với khách hàng trong năm qua, nhưng với một loạt "lùm xùm", theo nhận định của nhiều chuyên gia, chưa năm nào, niềm tin khách hàng xuống thấp, hoạt động bán hàng rất khó khăn như năm qua.

Có thể thấy, nhiều vụ việc không hay trong năm 2023 đã ảnh hưởng không nhỏ đến tình hình kinh doanh của các doanh nghiệp bảo hiểm, thậm chí không ít doanh nghiệp phải chịu cảnh giảm doanh thu, giảm lợi nhuận. Nhưng không vì thế mà thị trường bảo hiểm có sự suy giảm. Dưới sự chỉ đạo và điều hành của các cơ quan quản lý, các doanh nghiệp đã nỗ lực cơ cấu lại cũng như tìm cách nâng cao chất lượng sản phẩm và dịch vụ để kết quả kinh doanh dần khả quan hơn. Riêng đối với loại hình bảo hiểm liên kết đầu tư, nhất là hoạt động bán chéo bảo hiểm với ngân hàng (bancassurance) hàng loạt giải pháp chấn chỉnh đã được thực hiện kịp thời, niềm tin của khách hàng đang dần được phục hồi.

Theo Hiệp hội Bảo hiểm, năm 2023, cơ quan quản lý là Bộ Tài chính và Ngân hàng Nhà nước (NHNN) đã ban hành nhiều chỉ đạo cũng như đẩy mạnh công tác thanh tra, kiểm tra đối với hoạt động phân phối bảo hiểm qua ngân hàng, yêu cầu các doanh nghiệp

bảo hiểm tăng cường kiểm tra, giám sát việc thực hiện hợp đồng đại lý bảo hiểm đối với các ngân hàng... Bộ Tài chính và NHNN đều thiết lập đường dây nóng để tiếp nhận, xử lý thông tin phản ánh, kiến nghị về lĩnh vực bảo hiểm - ngân hàng. Đầu tháng 10/2023, Bộ Tài chính (Cục Quản lý, giám sát bảo hiểm) và NHNN (Cơ quan Thanh tra, giám sát Ngân hàng) đã ký kết Quy chế phối hợp công tác nhằm nâng cao hiệu quả phối hợp trong công tác xây dựng, hoàn thiện cơ chế chính sách; thanh tra, kiểm tra và giám sát...

3. Một số giải pháp phát triển an toàn và bền vững cho thị trường bảo hiểm Việt Nam

Một là, các doanh nghiệp bảo hiểm cần tiếp tục nỗ lực ứng dụng chuyển đổi số, nâng cao chất lượng và có chế độ quản lý, giám sát với hoạt động tư vấn, đại lý bảo hiểm... Các doanh nghiệp cũng thực hiện nghĩa vụ chi trả quyền lợi bảo hiểm kịp thời theo đúng thỏa thuận và quy định pháp luật. Đặc biệt, các doanh nghiệp bảo hiểm đã chú trọng đến việc xây dựng và đào tạo đội ngũ tư vấn viên chất lượng, hướng tới mục tiêu chuyên nghiệp hóa và nâng cao chất lượng đội ngũ tư vấn, đại lý bảo hiểm.

Hai là, doanh nghiệp bảo hiểm cần tiếp tục chấn chỉnh, nâng cao năng lực quản trị để hướng đến mục tiêu phát triển bền vững, nâng cao chất lượng từ sản phẩm đến đội ngũ kinh doanh, kênh phân phối... từ đó đáp ứng nhu cầu và gia tăng niềm tin từ khách hàng.

Ba là, bổ sung văn bản hướng dẫn Luật Kinh doanh bảo hiểm 2022, cụ thể là dự thảo nghị định và thông tư nhằm cụ thể hóa hoạt động tư vấn của đại lý bảo hiểm, đặc biệt là quy định về triển khai bán bảo hiểm qua ngân hàng cần có quy định riêng.

Bốn là, cụ thể hóa trách nhiệm của doanh nghiệp trong kiểm tra, giám sát đại lý; minh bạch hóa thông tin hợp đồng; xây dựng bản tóm tắt hợp đồng bảo hiểm, nêu rõ thời hạn đóng phí, cùng các thông tin quan trọng khác. Bộ Tài chính cũng đề xuất không chế mức chi cho đại lý bảo hiểm và đang rà soát, trình Chính phủ nghị định bổ sung xử phạt hành chính trong kinh doanh bảo hiểm, để phù hợp hơn với thực tế.

Năm là, Bộ Tài chính cần yêu cầu các doanh nghiệp bảo hiểm tăng cường kiểm tra, giám sát việc

thực hiện hợp đồng đại lý bảo hiểm đối với các ngân hàng, nghiêm túc tuân thủ quy định tại Luật Kinh doanh bảo hiểm, đặc biệt tuân thủ quy định không được ép buộc các tổ chức, cá nhân mua bảo hiểm dưới mọi hình thức.

Sáu là, doanh nghiệp bảo hiểm cần nghiêm túc thực hiện và rà soát tổng thể quy trình bán hàng, thẩm định, quy trình dịch vụ khách hàng bảo đảm tuân thủ quy định của pháp luật. Trong đó đã nghiêm túc thực hiện quy định về công khai thông tin về

hoạt động nghiệp vụ bảo hiểm, đặc biệt là công khai thông tin liên quan tới nội dung khách hàng cần lưu ý đối với từng sản phẩm bảo hiểm theo quy định nhằm hỗ trợ khách hàng hiểu rõ về sản phẩm bảo hiểm đã tham gia; tài liệu giới thiệu sản phẩm bảo hiểm phải thể hiện rõ việc tham gia các sản phẩm bảo hiểm không phải là điều kiện bắt buộc để thực hiện các hoạt động, dịch vụ tài chính của tổ chức tín dụng; tăng cường các biện pháp giám sát chất lượng tư vấn bảo hiểm của nhân viên tổ chức tín dụng...■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Chính phủ (2022), Luật Kinh doanh bảo hiểm số 08/2022/QH15.
2. Chính phủ (2023), Nghị định số 46/2023/NĐ-CP quy định một số điều của Luật Kinh doanh bảo hiểm.
3. Cục Quản lý, giám sát bảo hiểm (2023), Báo cáo tình hình thị trường bảo hiểm năm 2023.
4. Hiệp hội Bảo hiểm (2023), Bước trưởng thành của thị trường bảo hiểm Việt Nam. Truy cập tại: <https://iav.vn/tieu-diem-thang/234407-buoc-truong-thanh-cua-thi-truong-bao-hiem-viet-nam>.

Ngày nhận bài: 1/4/2024

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 12/4/2024

Ngày chấp nhận đăng bài: 26/4/2024

Thông tin tác giả:

ThS. VŨ THỊ BÍCH HẢO

Khoa Tài chính Ngân hàng và Bảo hiểm, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

SOLUTIONS FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF VIETNAM'S INSURANCE MARKET

● Master. **VU THI BICH HAO**

Faculty of Finance, Banking, and Insurance, University of Economics -
Technology for Industries

ABSTRACT:

In 2023, insurance businesses in Vietnam faced many difficulties and challenges as the market continued to experience crises and new insurance premiums dropped sharply. This paper analyzed the insurance market in 2023 with outstanding issues such as information transparency, misleading advice, etc. that led to a rapid decline in new insurance premiums. The paper also proposed solutions to help the insurance market achieve the set goals in 2024.

Keywords: business, insurance, non-life, life, information transparency.